T009 A HÀM IX (10) Q36-42-Tám Nạn-1

Đại Tạng Kinh (Linh Sơn Pháp Bảo)

KINH TAÊNG NHAÁT A-HAØM QUYEÅN 36

Phaåm 42: TAÙM NAÏN (1)

KINH SOÁ 11

Nghe nhö vaày: Moät thôøi, Ñöùc Phaät ôû trong vöôøn Kyø-ñaø Caáp coâ ñoäc, nöôùc Xaù-veä. Baáy giôø, Theá Toân baûo caùc Tyø-kheo: –Keû phaøm phu khoâng nghe, khoâng bieát thôøi tieát maø phaùp ñöôïc thuyeát. Tyø-kheo neân bieát, coù taùm thôøi tieát maø luùc ñoù con ngöôøi khoâng nghe, khoâng ñöôïc tu haønh. Nhöõng gì laø taùm? Khi Nhö Lai xuaát hieän ôû ñôøi giaûng roäng giaùo phaùp, sôû haønh cuûa Nhö Lai ñeán ñöôïc Nieát-baøn, nhöng chuùng sinh naøy ôû trong ñòa nguïc neân khoâng nghe, khoâng thaáy. Ñoù goïi laø naïn thöù nhaát. Khi Nhö Lai xuaát hieän ôû ñôøi giaûng roäng giaùo phaùp, nhöng chuùng sinh naøy ôû trong loaøi suùc sinh neân khoâng nghe, khoâng thaáy. Ñoù goïi laø naïn thöù hai. Laïi nöõa, khi Nhö Lai xuaát hieän ôû ñôøi giaûng roäng giaùo phaùp, nhöng chuùng sinh naøy ôû trong loaøi ngaï quyû neân khoâng nghe, khoâng thaáy. Ñoù goïi laø naïn thöù ba. Laïi nöõa, khi Nhö Lai xuaát hieän ôû ñôøi giaûng roäng giaùo phaùp, nhöng chuùng sinh naøy sinh leân trôøi Tröôøng thoï neân khoâng nghe, khoâng thaáy. Ñoù goïi laø naïn thöù tö. Laïi nöõa, khi Nhö Lai xuaát hieän ôû ñôøi giaûng roäng giaùo phaùp, nhöng chuùng sinh naøy sinh ôû bieân ñòa, phæ baùng Hieàn thaùnh, taïo caùc taø nghieäp. Ñoù goïi laø naïn thöù naêm. Laïi nöõa, khi Nhö Lai xuaát hieän ôû ñôøi giaûng roäng giaùo phaùp ñaït ñeán Nieát-baøn, chuùng sinh naøy tuy sinh ôû trung taâm ñaát nöôùc, nhöng saùu caên khoâng ñaày ñuû, cuõng laïi khoâng phaân bieät ñöôïc phaùp thieän aùc. Ñoù goïi laø naïn thöù saùu. Laïi nöõa, khi Nhö Lai xuaát hieän ôû ñôøi giaûng roäng giaùo phaùp ñaït ñeán Nieát-baøn, chuùng sinh naøy sinh ôû trung taâm ñaát nöôùc, tuy saùu caên laïi hoaøn toaøn, khoâng coù thieáu soùt; nhöng chuùng sinh naøy taâm thöùc taø kieán, cho raèng khoâng coù ngöôøi cho, khoâng coù vaät boá thí, khoâng coù ngöôøi nhaän, khoâng coù quaû baùo thieän aùc, khoâng coù ñôøi naøy, ñôøi sau, cuõng khoâng coù cha meï; ñôøi khoâng coù Sa-moân, Baø-la-moân naøo thaønh töïu ñöôïc A-la-haùn, töï thaân chöùng ngoä vaø an truù. Ñoù goïi laø naïn thöù baûy. Laïi nöõa, Nhö Lai khoâng xuaát hieän ôû ñôøi, khoâng noùi giaùo phaùp khieán ñeán Nieát- baøn, daãu chuùng sinh naøy sinh ôû trung taâm ñaát nöôùc, ñaày ñuû saùu caên, coù theå thoï nhaän giaùo phaùp, thoâng minh taøi gioûi, nghe phaùp lieàn hieåu, tu haønh chaùnh kieán, tin coù vaät boá thí, coù ngöôøi boá thí, coù ngöôøi nhaän, coù baùo thieän aùc, coù ñôøi naøy, ñôøi sau, ñôøi coù Sa- moân, Baø-la-moân, tu chaùnh kieán, taùc chöùng ñaéc A-la-haùn. Ñoù goïi laø naïn thöù taùm, khieán ngöôøi phaïm haïnh khoâng theå tu haønh. Tyø-kheo, ñoù goïi laø coù taùm naïn naøy, khieán phaïm

1. Paøli, A. III. 29 Akkhaòa (R. iv. 225). Haùn, Trung 29, kinh 124.

haïnh khoâng theå tu haønh.

ÔÛ ñaây, Tyø-kheo, coù moät phaùp thôøi tieát maø ngöôøi phaïm haïnh coù theå tu haønh. Moät aáy laø gì? ÔÛ ñaây, Nhö Lai xuaát hieän ôû ñôøi giaûng roäng giaùo phaùp ñaït ñeán Nieát-baøn, maø ngöôøi naøy sinh ôû trung taâm ñaát nöôùc, theá trí bieän thoâng, ñoái vaät ñeàu saùng toû, tu haønh chaùnh kieán, coù theå phaân bieät phaùp thieän aùc, tin coù ñôøi naøy, ñôøi sau, ñôøi coù Sa-moân,

Baø-la-moân tu chaùnh kieán, taùc chöùng, ñaéc A-la-haùn. Ñoù goïi laø moät phaùp khieán ngöôøi phaïm haïnh coù theå tu haønh, ñaéc ñeán Nieát-baøn.

Baáy giôø, Theá Toân lieàn noùi keä naøy:

Taùm naïn chaúng moät loaïi
Khieán ngöôøi khoâng ñaéc ñaïo
Nhö nay thôøi hieän taïi
Theá gian raát khoù gaëp;
Neân haõy hoïc chaùnh phaùp
Chôù maát cô hoäi naøy
Nhôù laïi veà quaù khöù
Ñaõ töøng sinh ñòa nguïc;
Neân ñoaïn tröø, voâ duïc
Maø tö duy chaùnh phaùp
Laâu daøi trong theá gian
Khoâng khi naøo döùt tuyeät;
Neân ñoaïn tröø, voâ duïc
Maø tö duy chaùnh phaùp
Ñoaïn haún nguoàn sinh töû
Laâu daøi trong theá gian.
Nay ñaõ ñöôïc thaân ngöôøi
Phaân bieät phaùp chaùnh chaân
Nhöõng ngöôøi khoâng ñaéc quaû
Taát soáng trong taùm naïn.
Nay noùi coù taùm naïn
Yeáu haønh cuûa Phaät phaùp
Moät naïn vaãn nguy kòch
Nhö vaùn noåi ngoaøi bieån.
Tuy seõ lìa moät naïn
Daãu cho coù lyù naøy
Neáu lìa moät, boán Ñeá
Vónh vieãn lìa chaùnh ñaïo.
Cho neân phaûi chuyeân taâm
Tö duy lyù vi dieäu
Chí thaønh nghe chaùnh phaùp

Ñaït ñeán choã voâ vi.

Cho neân, Tyø-kheo, haõy tìm caàu phöông tieän xa lìa nôi taùm naïn, chôù mong ôû trong ñoù.

Caùc Tyø-kheo, haõy hoïc ñieàu naøy nhö vaäy.

Caùc Tyø-kheo sau khi nghe nhöõng gì Phaät daïy, hoan hyû phuïng haønh.

KINH SOÁ 2

Nghe nhö vaày: Moät thôøi, Ñöùc Phaät ôû trong vöôøn Kyø-ñaø Caáp coâ ñoäc, nöôùc Xaù-veä: Baáy giôø, Theá Toân baûo caùc Tyø-kheo: –Coù taùm ñòa nguïc lôùn. Nhöõng gì laø taùm? 1. Ñòa nguïc Hoaøn hoaït. 2. Ñòa nguïc Haéc thaèng. 3. Ñòa nguïc Ñaúng haïi. 4. Ñòa nguïc Theá khoác. 5. Ñòa nguïc Ñaïi theá khoác. 6. Ñòa nguïc A-tyø. 7. Ñòa nguïc Vieâm. 8. Ñòa nguïc Ñaïi vieâm.2 Baáy giôø, Theá Toân lieàn noùi keä naøy: Hoaøn hoaït vaø Haéc thaèng Ñaúng haïi vaø Theá khoác Nguõ nghòch nguïc A-tyø Ñòa nguïc Vieâm, Ñaïi vieâm. Ñoù laø taùm ñòa nguïc Trong aáy khoâng theå ôû Ñeàu do goác haïnh aùc Möôøi saùu lôùp ngaên quanh. Coøn treân nguïc saét kia Bò löûa thöôøng thieâu ñoát Traøn ngaäp moät do-tuaàn Löûa chaùy daäy höøng höïc. Boán thaønh boán cöûa ngoõ ÔÛ trong raát baèng phaúng Laïi duøng saét laøm thaønh Vaùn saét che treân ñoù. Ñaây laø do duyeân toäi baùo chuùng sinh, khieán chuùng sinh kia chòu khoå voâ cuøng, maùu thòt tieâu heát, chæ coøn coù xöông. Vì nhöõng duyeân côù gì goïi laø ñòa nguïc Hoaøn hoaït? Nhöõng chuùng sinh kia thaân hình thaúng ñô, khoâng cöû ñoäng, bò khoå böùc baùch khoâng theå di chuyeån, thaân theå khoâng coøn maùu thòt. Luùc ñoù, chuùng sinh noùi vôùi nhau: “Chuùng sinh soáng laïi!” Khi aáy, chuùng sinh kia töùc thì soáng laïi. Do nhaân duyeân naøy neân goïi laø ñòa nguïc Hoaøn hoaït. Laïi vì nhaân gì maø goïi laø ñòa nguïc Haéc thaèng? Vì chuùng sinh kia hình theå gaân, maïch, ñeàu hoùa thaønh daây, ñeå cöa vaøo thaân. Cho neân goïi laø ñòa nguïc Haéc thaèng. Laïi vì nhaân duyeân gì goïi laø ñòa nguïc Ñaúng haïi? Luùc aáy, chuùng sinh kia tuï taäp laïi moät choã, ñaõ cheùm ñaàu maø giaây laùt soáng trôû laïi. Vì nhaân duyeân naøy goïi laø ñòa nguïc Ñaúng haïi. Laïi vì nhaân duyeân gì goïi laø ñòa nguïc Theá khoác? Chuùng sinh kia ñaõ ñoaïn maát caên

2. Xem Tröôøng 19, kinh 30 Theá Kyù, phaåm “Ñòa Nguïc” Cf. Paøli, Jaø v. 266, 271: Saójìva, Kaølasutta, Saígha, Jalaroruva, Dhuømaroruva, Mahaøvìci, Tapana, Mahaøtapana.

laønh, khoâng coøn soùt chuùt loâng toùc, ôû trong ñòa nguïc kia chòu voâ soá khoå naõo, ôû ñoù keâu gaøo oaùn haän, tieáng keâu khoâng döùt. Vì nhaân duyeân naøy neân goïi laø ñòa nguïc Theá khoác. Laïi vì nhaân duyeân gì goïi laø ñòa nguïc Ñaïi theá khoác? Chuùng sinh kia ôû trong ñòa nguïc chòu voâ löôïng khoå sôû, khoâng theå tính heát. ÔÛ trong ñoù keâu gaøo, ñaám ngöïc, töï taùt vaøo maët, ñoàng thanh gaøo theùt. Vì nhaân duyeân naøy goïi laø ñòa nguïc Ñaïi theá khoác. Laïi vì nhaân duyeân gì goïi laø ñòa nguïc A-tyø? Caùc loaøi chuùng sinh gieát haïi cha meï, phaù hoaïi thaùp Phaät, gaây ñaáu loaïn chuùng Taêng, haønh theo taø kieán ñieân ñaûo, töông öng vôùi taø kieán, khoâng theå chöõa trò. Vì vaäy cho neân goïi laø ñòa nguïc

A-tyø. Laïi vì nhaân duyeân gì goïi laø ñòa nguïc Vieâm? Caùc loaøi chuùng sinh trong ñòa nguïc kia, thaân theå boác khoùi, thaûy ñeàu tan raõ. Cho neân goïi laø ñòa nguïc Vieâm. Laïi vì nhaân duyeân gì goïi laø ñòa nguïc Ñaïi vieâm? Caùc chuùng sinh trong ñòa nguïc naøy ñeàu khoâng thaáy soùt laïi caùi gì cuûa toäi nhaân. Cho neân goïi laø ñòa nguïc Ñaïi vieâm. Tyø-kheo, ñoù laø vì nhaân duyeân naøy maø goïi teân taùm ñòa nguïc lôùn. Moãi moät ñòa nguïc coù möôøi saùu nguïc nhoû. Teân chuùng laø ñòa nguïc Öu-baùt, ñòa nguïc Baùt-ñaàu, ñòa nguïc Caâu-maâu- ñaàu, ñòa nguïc Phaân-ñaø-lôïi, ñòa nguïc Vò taèng höõu, ñòa nguïc Vónh voâ, ñòa nguïc Ngu hoaëc, ñòa nguïc Suùc tuï, ñòa nguïc Ñao sôn, ñòa nguïc Thang hoûa, ñòa nguïc Hoûa sôn, ñòa nguïc Khoâi haø, ñòa nguïc Kinh cöùc, ñòa nguïc Phaát thæ, ñòa nguïc Kieám thoï, ñòa nguïc Nhieät thieát hoaøn.3 Nhö vaäy, möôøi saùu nguïc nhoû naøy khoâng theå öôùc tính heát, khieán chuùng sinh kia sinh trong ñòa nguïc. Hoaëc coù chuùng sinh phaù huûy chaùnh kieán, phæ baùng chaùnh phaùp maø traùnh xa, sau khi maïng chung seõ sinh vaøo trong ñòa nguïc Hoaøn hoaït. Nhöõng chuùng sinh naøo ham thích saùt sinh, seõ sinh vaøo trong ñòa nguïc Haéc thaèng. Nhöõng chuùng sinh gieát moå boø, deâ vaø caùc loaïi khaùc, sau khi maïng chung sinh vaøo trong ñòa nguïc Ñaúng haïi. Nhöõng chuùng sinh laáy cuûa khoâng cho, aên troäm vaät cuûa ngöôøi khaùc, sau khi maïng chung sinh vaøo trong ñòa nguïc Theá khoác. Nhöõng chuùng sinh thích daâm daät, laïi noùi doái, sau khi maïng chung sinh vaøo trong ñòa nguïc Ñaïi theá khoác. Nhöõng chuùng sinh gieát haïi cha meï, phaù hoaïi chuøa thaùp, gaây ñaáu loaïn Thaùnh chuùng, phæ baùng Thaùnh nhaân, haønh theo taø kieán ñieân ñaûo, sau khi maïng chung sinh vaøo trong ñòa nguïc A-tyø. Nhöõng chuùng sinh nghe lôøi ôû ñaây truyeàn ñeán nôi kia, nghe nôi kia truyeàn ñeán nôi naøy, muoán ngöôøi phöông tieän, sau khi maïng chung sinh vaøo trong ñòa nguïc Vieâm. Laïi coù chuùng sinh gaây loaïn hai beân, tham lam cuûa ngöôøi, khôûi taâm ganh tî, trong loøng nghi kî, sau khi maïng chung sinh vaøo trong ñòa nguïc Ñaïi vieâm. Neáu coù chuùng sinh taïo caùc taïp nghieäp, sau khi maïng chung sinh vaøo möôøi saùu ñòa nguïc nhoû ñoù. Baáy giôø, nguïc toát haønh haï chuùng sinh kia khoå sôû khoân löôøng, hoaëc bò chaët tay, hoaëc chaët chaân, hoaëc chaët tay chaân, hoaëc xeûo muõi, hoaëc caét tai muõi, hoaëc laáy goã vaùn eùp leân, hoaëc laáy coû nheùt vaøo buïng, hoaëc laáy toùc treo ngöôïc, hoaëc loät da, hoaëc caét thòt, hoaëc xeû laøm hai phaàn, hoaëc may dính trôû laïi, hoaëc xeû laøm naêm, hoaëc duøng löûa nöôùng moät beân, hoaëc röôùi nöôùc saét noùng chaûy leân, hoaëc phanh thaây laøm naêm, hoaëc keùo daøi thaân, hoaëc

3. Teân caùc ñòa nguïc, ñoàng nhaát Paøli: Öu-baùt (Uppala), Baùt-ñaàu (Paduma), Caâu-maâu-ñaàu (Kumuda), Phaân- ñaø-lôïi (Puòñarìka), Vò taèng höõu (Abbuda; baûn Haùn ñoïc laø Abbhuta), Vónh voâ (Nirabbuda; baûn Haùn ñoïc laø Nibbhuta), Ngu hoaëc (Ababa; baûn Haùn ñoïc laø Bala?), Suùc tuï (?), Ñao sôn (Khuradhaøra), Thang hoûa (Kukkuôa), Hoûa sôn (?), Khoâi haø (Khaørodakanadì), Kinh cöùc (Sattisuøla), Phaát thæ (Guøæha), Kieám thoï (Asipattavana), Nhieät thieát hoaøn (?).

duøng buùa beùn chaët ñaàu maø giaây laùt soáng trôû laïi, chæ khi naøo nhöõng toäi ñaõ taïo ra ôû nhaân gian traû heát, sau ñoù môùi ra khoûi. Baáy giôø, nguïc toát baét

chuùng sinh kia duøng chuøy lôùn ñaäp naùt thaân theå noù, hoaëc roùc xöông gaân. Laïi röôït ñuoåi cho leân caây kieám, roài laïi röôït ñuoåi cho xuoáng, roài sau ñoù coù chim moû saét ñeán moå; laïi baét troùi chaëc naêm chi, khoâng ñöôïc ñoäng ñaäy; laïi ñem boû vaøo trong vaïc nöôùc soâi lôùn, duøng theâm chóa saét haïi thaân, khi gioù thoåi qua, thaân kia soáng laïi nhö cuõ. Luùc aáy, nguïc toát laïi baét chuùng sinh leân nuùi ñao, nuùi löûa, khoâng cho döøng nghæ. ÔÛ trong ñoù chòu khoå khoâng theå naøo noùi heát, chæ khi naøo nhöõng toäi ñaõ taïo ra ôû nhaân gian traû heát, sau ñoù môùi ra khoûi. Baáy giôø, ngöôøi coù toäi khoâng chòu noåi ñau khoå, laïi tìm vaøo trong ñòa nguïc tro noùng chòu voâ löôïng khoå ñau. Töø trong ñoù ra, laïi vaøo trong ñòa nguïc gai nhoïn chích ngöôïc, ôû trong aáy gioù thoåi ñeán ñau ñôùn khoâng theå taû. Töø trong ñoù ra, laïi vaøo trong ñòa nguïc phaån noùng. Trong ñòa nguïc phaån noùng luùc aáy, coù loaïi truøng nhoû xíu aên xöông thòt noù. Khi aáy, chuùng sinh khoâng kham chòu khoå ñau, laïi dôøi ñeán ñòa nguïc caây kieám, thaân theå thöông toån, ñau khoâng theå chòu ñöïng noåi. Khi aáy, nguïc toát baûo vôùi chuùng sinh kia: “Caùc ngöôi töø ñaâu ñeán?” Toäi nhaân ñaùp: “Boïn chuùng toâi cuõng khoâng bieát laø töø ñaâu laïi?” Laïi hoûi: “Seõ ñi veà ñaâu?” Ñaùp: “Cuõng laïi khoâng bieát ñeán choã naøo.” Laïi hoûi: “Muoán gì?” Ñaùp: “Chuùng toâi ñoùi khaùt quaù.” Nguïc toát lieàn laáy vieân saét noùng boû vaøo mieäng toäi nhaân, thieâu chín thaân theå, ñau ñôùn khoâng theå chòu noåi. Chæ khi naøo traû heát nhöõng toäi tröôùc kia ñaõ taïo ra, sau ñoù môùi maïng chung. Luùc aáy, toäi nhaân laïi traûi qua bao nhieâu ñòa nguïc, ôû trong ñoù chòu khoå haøng ngaøn vaïn naêm, sau ñoù môùi ra. Tyø-kheo neân bieát, baáy giôø vua Dieâm-la töï nghó: “Nhöõng chuùng sinh naøo maø thaân, mieäng, yù haønh aùc, phaûi chòu heát nhöõng toäi nhö vaäy. Nhöõng chuùng sinh maø thaân, mieäng, yù haønh thieän, nhöõng ngöôøi nhö vaäy ñeàu seõ sinh veà trôøi Quang aâm.” Baáy giôø, Theá Toân lieàn noùi keä naøy: Ngöôøi ngu thöôøng nhôûn nhô Nhö trôøi Quang aâm kia. Ngöôøi trí thöôøng lo sôï Gioáng nhö ôû ñòa nguïc. Baáy giôø, naøy Tyø-kheo, giaùo leänh cuûa vua Dieâm-la ñöôïc nghe: “Öôùc mong ngaøy naøo ta dieät heát nhöõng toäi ñaõ taïo ra xöa kia, ñeå maïng chung ôû ñaây, ñöôïc thoï hình ngöôøi, sinh ôû trung taâm ñaát nöôùc, theo Thieän tri thöùc, cuøng gaëp cha meï doác loøng tin Phaät phaùp, ñöôïc xuaát gia hoïc ñaïo ôû trong chuùng Nhö Lai, ngay trong ñôøi hieän taïi maø döùt saïch höõu laäu, thaønh voâ laäu. Nay ta noùi laïi laàn nöõa vôùi caùc oâng, haõy coá gaéng duïng taâm ñeå lìa xa taùm naïn, ñöôïc sinh taïi trung taâm ñaát nöôùc, gaëp ñöôïc Thieän tri thöùc, ñöôïc tu phaïm haïnh, ñöôïc thaønh chaùnh quaû nhö öôùc nguyeän.” Naøy caùc Tyø-kheo, thieän nam, thieän nöõ naøo muoán lìa taùm ñòa nguïc lôùn vaø möôøi saùu nguïc nhoû, phaûi tìm caàu phöông tieän tu taùm Chaùnh ñaïo. Caùc Tyø-kheo, haõy hoïc ñieàu naøy nhö vaäy. Caùc Tyø-kheo sau khi nghe nhöõng gì Phaät daïy, hoan hyû phuïng haønh.

KINH SOÁ 3

Nghe nhö vaày: Moät thôøi, Ñöùc Phaät ôû trong vöôøn Naïi thò4, thaønh Tyø-xaù-ly, cuøng naêm traêm Tyø-kheo, laàn hoài ñi du hoùa trong nhaân gian. Luùc aáy, Theá

Toân quay laïi nhìn thaønh Tyø-xaù-ly roài noùi baøi keä naøy: Nay ngaém Tyø-xaù-ly Sau khoâng ngaém laïi nöõa Cuõng khoâng vaøo laïi nöõa Nôi ñoù, seõ töø bieät. Luùc aáy, nhaân daân trong thaønh Tyø-xaù-ly nghe baøi keä naøy, trong loøng saàu öu, ñi theo sau Theá Toân, ai ai cuõng ñeàu rôi leä, noùi vôùi nhau: –Khoâng bao laâu nöõa Nhö Lai seõ dieät ñoä, theá gian seõ maát aùnh saùng. Theá Toân baûo: –Thoâi, thoâi! Caùc ngöôøi chôù oâm loøng saàu öu. Vaät phaûi chòu huûy hoaïi maø muoán noù khoâng bò huûy hoaïi, khoâng heà coù lyù naøy. Tröôùc ñaây, Ta ñaõ coù noùi, do boán söï maø ñöôïc taùc chöùng. Ta cuõng ñaõ daïy cho boán boä chuùng boán söï naøy. Nhöõng gì laø boán? Taát caû haønh laø voâ thöôøng, ñoù goïi laø phaùp thöù nhaát. Taát caû haønh laø khoå, ñoù goïi laø phaùp thöù hai. Taát caû haønh voâ ngaõ, ñoù goïi laø phaùp thöù ba, Nieát-baøn laø dieät taän, ñoù laø phaùp thöù tö. Nhö vaäy, khoâng bao laâu nöõa Nhö Lai seõ dieät ñoä. Caùc vò neân bieát goác boán phaùp naøy, haõy giaûi giaûng yù nghóa ñoù cho khaép taát caû chuùng sinh. Baáy giôø, Nhö Lai muoán cho nhaân daân thaønh Tyø-xaù-ly quay trôû veà, lieàn hoùa ra moät hoá lôùn. Nhö Lai ñöa caùc Tyø-kheo sang bôø kia. Nhaân daân nöôùc aáy ôû laïi beân bôø naøy. Roài Theá Toân neùm baùt cuûa mình leân hö khoâng cho nhaân daân aáy, laïi noùi raèng: –Caùc ngöôøi kheùo cuùng döôøng baùt naøy. Cuõng neân cuùng döôøng Phaùp sö taøi gioûi thì maõi maõi seõ ñöôïc phöôùc voâ löôïng. Sau khi cho hoï baùt mình roài, Theá Toân lieàn ñeán nöôùc Caâu-thi-na-kieät.5 Luùc aáy, hôn naêm traêm Löïc só6 ôû nöôùc Caâu-thi-na-kieät taäp hôïp laïi moät choã, baøn luaän vôùi nhau: –Chuùng ta cuøng nhau laøm vieäc kyø laï ñeå sau khi maïng chung, vang danh cuøng khaép, con chaùu cuøng truyeàn: “Ngaøy xöa, caùc Löïc só Caâu-thi-na-kieät coù söùc maïnh khoâng ai bì.” Sau ñoù, hoï laïi nghó: “Neân laøm coâng ñöùc gì?” Baáy giôø, caùch nöôùc Caâu-thi-na-kieät khoâng xa coù taûng ñaù vuoâng lôùn, daøi moät traêm hai möôi boä, roäng saùu möôi boä. “Chuùng ta haõy döïng ñöùng noù leân.” Hoï duøng heát söùc löïc ñeå döïng noù, nhöng khoâng theå döïng ñöôïc. Khoâng lay ñoäng noåi, huoáng gì laø naâng leân. Luùc ñoù, Theá Toân lieàn ñi ñeán choã hoï, noùi raèng: –Caùc ñoàng töû, caùc caäu muoán laøm gì? Caùc ñoàng töû baïch Phaät: –Vöøa roài, chuùng con coù baøn nhö vaày: “Chuùng ta seõ dôøi taûng ñaù naøy ñi, ñeå ñöôïc vang

Naïi thò , ñeå baûn cheùp nhaàm laø Naïi kyø . Paøli: Ambapaølivana, khu röøng cuûa kyõ nöõ Ambapaøli (Naïi 4.

nöõ) cuùng cho Phaät. Cf. Tröôøng 2 (tr. 13b19 tt); Paøli, M. 18 (R.ii. 95). Töø ñaây trôû ñi, töôøng thuaät ñoaïn ñöôøng cuoái cuøng cuûa Phaät ñi ñeán röøng tòch dieät. Caâu-thi-na-kieät . Paøli: Kusinaøraø. Baûn kinh naøy nhaûy taét. Tröôøng 2, 3 vaø Paøli M.18, töø Tyø-aát-ly, 5.

Phaät ñi qua nhieàu choã roài cuoái cuøng môùi ñeán Caâu-thi-na; taïi ñaây Phaät seõ nhaäp dieät. Löïc só , danh töø rieâng chæ boä toäc chöù khoâng phaûi danh töø chung; phieân aâm laø Maït-la . Moät trong 6.

caùc boä toäc lôùn thôøi Phaät, laõnh ñòa laø thaønh Caâu-thi-na vaø Ba-baø. Paøli: Mallaø, vôùi hai thuû phuû Paøvaø vaø Kusinaøraø.

danh ñôøi ñôøi. Thi coâng töø ñoù ñeán nay ñaõ baûy ngaøy, nhöng khoâng theå laøm cho taûng ñaù naøy chuyeån ñoäng.” Phaät baûo caùc ñoàng töû: –Caùc caäu coù muoán Nhö Lai döïng taûng ñaù naøy ñöùng daäy khoâng? Caùc ñoàng töû ñaùp: –Nay chính laø luùc thích hôïp, cuùi xin Theá Toân ñaët laïi taûng ñaù naøy. Khi aáy, Theá Toân lieàn duøng baøn tay phaûi naâng khoái ñaù naøy ñaët leân baøn tay traùi, roài neùm leân hö khoâng. Taûng ñaù aáy leân ñeán Phaïm thieân. Luùc aáy, caùc löïc só Caâu-thi-na-kieät khoâng thaáy taûng ñaù nöõa, beøn baïch Theá Toân: –Nay taûng ñaù ñi ñaâu? Giôø taát caû chuùng con ñeàu khoâng thaáy. Theá Toân baûo: –Taûng ñaù ñaõ leân ñeân Phaïm thieân. Caùc ñoàng töû baïch Phaät: –Khi naøo taûng ñaù naøy seõ trôû laïi treân Dieâm-phuø-lôïi-ñòa? Theá Toân baûo: –Nay Ta seõ ñöa ra ví duï. Ngöôøi trí nhôø ví duï seõ töï hieåu. Neáu coù ngöôøi leân ñeán Phaïm thieân, caàm taûng ñaù naøy neùm xuoáng coõi Dieâm-phuø-ñòa, thì möôøi hai naêm môùi ñeán. Nhöng nay do caûm öùng oai thaàn Nhö Lai, noù seõ trôû laïi ngay baây giôø. Sau khi Nhö Lai noùi lôøi naøy xong, giaây laùt taûng ñaù rôi trôû laïi. Giöõa hö khoâng möa xuoáng haøng traêm loaïi hoa trôøi. Baáy giôø, hôn naêm traêm caùc ñoàng töû kia, töø xa nhìn thaáy taûng ñaù rôi xuoáng, moïi ngöôøi ñeàu chaïy taùn loaïn, khoâng ai ñöùng yeân choã cuõ. Phaät baûo caùc ñoàng töû: –Chôù coù sôï haõi. Nhö Lai bieát luùc naøo thích hôïp. Khi aáy, Theá Toân duoãi tay traùi, töø xa ñoùn taûng ñaù aáy ñaët vaøo baøn tay phaûi, roài döïng ñöùng noù leân. Luùc aáy, tam thieân ñaïi thieân theá giôùi chaán ñoäng saùu caùch, caùc trôøi thaàn dieäu giöõa hö khoâng raõi caùc loaïi hoa sen öu-baùt. Luùc aáy, naêm traêm ñoàng töû ñeàu khen laø thaät kyø laï, chöa töøng coù, oai thaàn cuûa Nhö Lai thaät khoâng gì coù theå saùnh kòp. Taûng ñaù naøy daøi moät traêm hai möôi boä, roäng saùu möôi boä, maø Nhö Lai coù theå duøng moät tay ñeå ñaët ñeå noù. Naêm traêm ñoàng töû beøn baïch Phaät raèng: –Nhö Lai duøng löïc gì ñeå dôøi taûng ñaù naøy? Duøng söùc thaàn tuùc, hay duøng söùc trí tueä ñeå ñaët laïi taûng ñaù naøy? Phaät baûo caùc ñoàng töû: –Ta khoâng duøng söùc thaàn tuùc, cuõng khoâng duøng söùc trí tueä. Nay Ta duøng söùc cha meï cho ñeå ñaët laïi taûng ñaù naøy. Caùc ñoàng töû baïch Phaät: –Khoâng roõ Nhö Lai duøng söùc cha meï, laø nghóa theá naøo? Theá Toân baûo: –Nay Ta seõ ñöa ra moät ví duï. Ngöôøi trí nhôø ví duï seõ töï hieåu. Caùc ñoàng töû, söùc möôøi con laïc ñaø khoâng baèng söùc cuûa moät con voi thöôøng. Laïi nöõa, söùc möôøi con laïc ñaø vaø moät con voi thöôøng khoâng baèng söùc cuûa moät con voi Ca-la-laëc7. Laïi nöõa, söùc cuûa möôøi con laïc ñaø, moät con voi thöôøng vaø söùc voi Ca-la-laëc khoâng baèng söùc cuûa moät con voi Cöu-ñaø- dieân8. Giaû söû ngay söùc möôøi con laïc ñaø, moät con voi thöôøng cho ñeán söùc con voi Cöu-ñaø-

Ca-la-laëc. Cf. Trung 36 (tr. 656c17): Gia-la-leâ . Paøli: Kaøôaørikaø, M. i. 178. 7.

Cöu-ñaø-dieân . Paøli (?). 8.

dieân khoâng baèng söùc cuûa moät con voi Baø-ma-na9. Laïi tính söùc con voi naøy khoâng baèng söùc moät con voi Ca-neâ-löu10. Laïi tính heát söùc nhöõng con voi treân laïi khoâng baèng söùc moät con voi Öu-baùt11. Laïi tính söùc bao nhieâu voi treân laïi khoâng baèng söùc moät con voi Caâu-maâu-ñaø. Laïi gom bao nhieâu söùc

caùc voi treân, laïi khoâng baèng söùc moät con voi Phaân-ñaø-lôïi. Laïi gom tính heát nhöõng con voi treân ñoù, laïi khoâng baèng söùc moät con Höông töôïng12. Laïi tính heát söùc nhöõng con treân goäp laïi khoâng baèng söùc moät con Ma-ha-na-cöïc13. Laïi tính gom taát caû söùc löïc treân, laïi khoâng baèng söùc moät vò Na-la-dieân14. Laïi tính goäp taát caû söùc treân cuõng khoâng baèng söùc moät Chuyeån luaân thaùnh vöông. Laïi tính taát caû söùc treân hôïp laïi cuõng khoâng baèng söùc moät vò A-duy-vieät-trí15. Laïi tính goäp taát caû söùc treân laïi cuõng khoâng baèng söùc cuûa moät vò Boà-taùt boå xöù. Laïi goäp taát caû söùc treân laïi cuõng khoâng baèng söùc cuûa moät vò Boà-taùt ngoài döôùi boùng caây Ñaïo thoï. Laïi goäp taát caû söùc treân laïi cuõng khoâng baèng söùc cuûa thaân theå cha meï di truyeàn cuûa Nhö Lai. Nay Ta ñaõ duøng söùc aáy ñeå ñaêt laïi taûng ñaù naøy. Luùc aáy, naêm traêm ñoàng töû laïi baïch Theá Toân: –Löïc thaàn tuùc cuûa Nhö Lai thì theá naøo? Theá Toân baûo: –Tröôùc ñaây Ta coù ñeä töû teân Muïc-kieàn-lieân coù thaàn tuùc baäc nhaát. Luùc aáy, Ta cuøng vò aáy du hoùa ôû trong thoân Truùc vieân Tyø-la-nhaõ16. Luùc aáy, trong nöôùc naøy ñang ñoùi keùm, nhaân daân aên thòt laãn nhau, xöông traéng ñaày ñöôøng. Ngöôøi xuaát gia hoïc ñaïo khaát thöïc khoù ñöôïc. Thaùnh chuùng gaày oám, söùc löïc hö caïn. Laïi nöõa, nhaân daân trong laøng ñeàu ñoùi khaùt, laïi cuõng khoâng nôi nöông caäy. Muïc-kieàn-lieân, baáy giôø ñeán choã Ta baïch vôùi Ta: “Nay Tyø-la-nhaõ naøy raát laø ñoùi keùm, khoâng nôi naøo khaát thöïc ñöôïc. Nhaân daân khoán khoå, khoâng coøn ñöôøng soáng. Con töï thaân nghe töø Nhö Lai nhöõng lôøi daïy naøy: Phaàn döôùi ñaát naøy coù chaát beùo ñaát raát thôm ngon. Cuùi xin Theá Toân cho pheùp ñeä töû laät lôùp beùo ñaát naøy leân treân ñeå nhaân daân naøy coù ñöôïc thöùc aên vaø khieán Thaùnh chuùng cuõng ñöôïc khí löïc sung maõn.” Khi aáy, Ta baûo Muïc-lieân: “Caùc coân truøng meàm yeáu trong ñaát seõ ñöôïc ñeå ôû ñaâu?” Muïc-lieân baïch: “Moät tay con seõ hoùa ra gioáng nhö ñaát naøy vaø moät tay seõ laät ngöôïc lôùp môõ ñaát naøy, khieán nhöõng coân truøng meàm yeáu ñeàu ôû yeân taïi choã cuûa chuùng.” Baáy giôø, Ta laïi baûo Muïc-lieân: “OÂng muoán laät ñaát naøy leân baèng taâm thöùc gì?” Muïc-lieân baïch: “Nay con laät ñaát naøy leân gioáng nhö ngöôøi löïc só laät moät laù caây, khoâng coù gì khoù khaên.” Luùc aáy, Ta laïi baûo Muïc-lieân: “Thoâi, thoâi, Muïc-lieân! Khoâng caàn laät ñaát môõ naøy. Vì sao? Chuùng sinh thaáy vieäc naøy, seõ sinh loøng sôï haõi, loâng toùc ñeàu döïng ñöùng, thaùp mieáu cuûa chö Phaät cuõng seõ bò hö hoaïi.” Muïc-lieân laïi baïch vôùi Phaät: “Cuùi xin Theá Toân cho pheùp Thaùnh chuùng ñeán Uaát-ñan-vieät khaát thöïc.” Phaät baûo Muïc-lieân: “Trong ñaïi chuùng naøy, nhöõng ngöôøi khoâng coù thaàn tuùc seõ laøm sao ñeán ñoù khaát thöïc?” Muïc-lieân baïch Phaät: “Nhöõng ngöôøi khoâng coù thaàn tuùc, con seõ ñöa ñeán ñaát

Baø-ma-na. Trung 36: Baø-hoøa-ngoã . Paøli, ibid.: Vaømanikaø. 9.

Ca-neâ-löu . Trung 36: Gia-leâ-ngoã . Paøli, ibid.: Kaòeru (?). 10.

11. Öu-baùt (Paøli: Uppala), Caâu-maâu-ñaø (Paøli: Kumuda), Phaân-ñaø-lôïi (Paøli: Puòñarìka), ñeàu laø teân caùc loaïi sen. Höông töôïng ; cf. Caâu-xaù 27 (tr. 140c09); Skt. Gandhahastin, gandhagaja. 12.

Ma-ha-na-cöïc . Caâu-xaù 27: Ma-ha-naëc-kieän . Paøli, ibid. Mahaønaøga. 13.

Na-la-dieân . Caâu-xaù 27 (tr.). Skt. Naøraøyaòa, teân moät vò trôøi. 14.

A-duy-vieät-trí . Skt. Avaivartika, Boà-taùt Baát thoaùi chuyeån. 15.

Tyø-la-nhaõ thoân Truùc vieân . Chuyeän ñöôïc keå trong Töù Phaàn 1 (tr. 569a10): Phaät truù döôùi goác 16.

caây Na-laân-la-taân-maïn-chu-ñaø-la (Paøli: Naôerupicumanda) trong thoân Tyø-la-nhaõ (Paøli: Veraója).

aáy.” Phaät baûo Muïc-lieân: “Thoâi, thoâi, Muïc-lieân! Thaùnh chuùng caàn gì phaûi ñeán ñoù khaát thöïc? Vì sao? Ñôøi töông lai cuõng seõ coù luùc ñoùi keùm nhö vaäy, khaát caàu khoù ñöôïc, ngöôøi khoâng nhan saéc.” Luùc aáy caùc tröôûng giaû Baø-la-moân seõ noùi vôùi Tyø-kheo: “Sao caùc oâng khoâng ñeán Uaát-ñan-vieät khaát thöïc? Ngaøy xöa caùc ñeä töû hoï Thích coù thaàn tuùc, gaëp luùc ñoùi keùm, ñeàu cuøng nhau ñeán Uaát-ñan-vieät khaát thöïc ñeå töï nuoâi soáng. Ngaøy nay ñeä töû Thích ca khoâng coù thaàn tuùc, cuõng khoâng coù haønh vi oai thaàn cuûa Sa-moân.” Roài coi thöôøng Tyø-kheo, khieán cho caùc cö só tröôûng giaû kia ñeàu sinh taâm kieâu maïn, maéc voâ löôïng toäi. Muïc-kieàn-lieân neân bieát, vì nhaân duyeân naøy, caùc chuùng Tyø-kheo khoâng neân ñeán heát ñoù khaát thöïc. Caùc ñoàng töû neân bieát, thaàn tuùc cuûa Muïc-lieân coù oai ñöùc cuûa noù nhö vaäy. Tính söùc thaàn tuùc cuûa Muïc-lieân traøn khaép tam thieân ñaïi thieân theá giôùi, khoâng coù moät khe hôû, nhöng khoâng baèng moät phaàn haøng traêm, ngaøn, öùc, vaïn laàn söùc thaàn tuùc cuûa Theá Toân; khoâng theå duøng ví duï ñeå so saùnh. Thaàn tuùc cuûa Nhö Lai, oai ñöùc khoâng theå ño löôøng ñöôïc. Caùc ñoàng töû baïch Phaät: –Söùc trí tueä cuûa Nhö Lai thì theá naøo? Theá Toân baûo: –Tröôùc ñaây, ta cuõng coù ñeä töû teân Xaù-lôïi-phaát laø baäc nhaát trong haøng coù trí tueä. Nhö moät bieån lôùn daøi roäng taùm vaïn boán ngaøn do-tuaàn, nöôùc ñaày trong ñoù. Laïi coù nuùi Tu-di cao taùm vaïn boán ngaøn do-tuaàn, chìm vaøo nöôùc cuõng nhö vaäy. Dieâm-phuø-lyù-ñòa, Nam ñeán Baéc laø hai vaïn moät ngaøn do-tuaàn; Ñoâng sang Taây laø baûy ngaøn do-tuaàn. Nay laáy chuùng ñeå so saùnh. Duøng nöôùc trong boán bieån lôùn laøm möïc; laáy nuùi Tu-di laøm giaáy; laáy coû caây hieän coù Dieâm-phuø-ñòa laøm buùt; laïi khieán ngöôøi trong caû tam thieân ñaïi thieân theá giôùi ñeàu vieát, ñeå taû haønh nghieäp trí tueä cuûa Tyø-kheo Xaù-lôïi-phaát. Song, caùc ñoàng töû neân bieát, nöôùc möïc trong boán bieån lôùn caïn, buùt heát, ngöôøi daàn daàn maïng chung, cuõng khoâng theå khieán trí tueä Tyø- kheo Xaù-lôïi-phaát caïn kieät heát. Cuõng vaäy, caùc ñoàng töû, trong caùc ñeä töû cuûa ta, trí tueä baäc nhaát khoâng ai vöôït hôn trí tueä Xaù-lôïi-phaát. Tính trí tueä Tyø-kheo Xaù-lôïi-phaát coù theå bieán khaép tam thieân ñaïi thieân theá giôùi khoâng coù moät khe hôû, nhöng muoán so vôùi trí tueä cuûa Nhö Lai thì gaáp traêm, ngaøn, öùc, vaïn laàn, khoâng theå ví duï ñeå so saùnh. Söùc trí tueä Nhö Lai chuùng laø nhö vaäy. Caùc ñoàng töû laïi baïch Phaät: –Coøn coù söùc naøo hôn caùc söùc naøy khoâng? Theá Toân baûo: –Cuõng coù söùc naøy vöôït treân caùc söùc naøy. Ñoù laø gì? ñoù chính

laø söùc maïnh cuûa voâ thöôøng. Nöûa ñeâm hoâm nay, Nhö Lai ôû giöõa song thoï, bò löïc voâ thöôøng daét ñeán dieät ñoä. Luùc aáy, caùc ñoàng töû ñeàu cuøng rôi leä than: –Nhö Lai dieät ñoä sao sôùm vaäy! Theá gian saép maát con maét! Luùc aáy, Tyø-kheo-ni Quaân-traø-la Heä Ñaàu17 laø con gaùi tröôûng giaû Baø-la-ñaø. Tyø-kheo-ni naøy töï nghó: "Ta nghe Theá Toân khoâng bao laâu nöõa seõ dieät ñoä, song soá ngaøy ñaõ heát. Giôø ta phaûi ñeán choã Theá Toân ñeå haàu thaêm." Tyø-kheo-ni naøy ra khoûi thaønh Tyø-xaù-ly, ñeán choã Theá Toân.18 Töø xa, baø troâng thaáy Nhö Lai daãn caùc Tyø-kheo vaø naêm traêm ñoàng töû ñang ñi ñeán

Quaân-traø-la Heä Ñaàu . Paøli: Kuòñalakesaø. Baø nguyeân teân laø Bhaddaø, tröôùc ñoù theo Ni-kieàn Töû 17.

tu khoå haïnh, toùc baø bò quaên, neân coù bieät danh laø Kuòñalakesaø (Toùc Quaên). Sau khi tranh luaän vôùi Xaù- lôïi-phaát, baø trôû thaønh Tyø-kheo-ni vaø ñaéc quaû A-la-haùn. Treân kia, kinh soá 5 phaåm 5, teân baø ñöôïc phieân aâm laø Baït-ñaø Quaân-ñaø-la . 18. Theo caùc nguoàn Paøli, töø Vesaøli (Tyø-xaù-ly) ñeán Kusinaøraø khoaûng möôøi chín do-tuaàn.

röøng Song thoï. Khi aáy, Tyø-kheo-ni ñeán choã Theá Toân, ñaûnh leã saùt chaân, baïch Theá Toân: –Con nghe Theá Toân saép dieät ñoä, khoâng coøn ôû ñôøi bao laâu. Theá Toân noùi: –Ñuùng vaøo nöûa ñeâm hoâm nay Nhö Lai seõ dieät ñoä. Tyø-kheo-ni baïch Phaät: –Nay con xuaát gia hoïc ñaïo, laïi khoâng keát quaû nhö sôû nguyeän maø Theá Toân ñaõ boû con dieät ñoä. Cuùi xin Theá Toân noùi phaùp vi dieäu cho con ñöôïc nhö sôû nguyeän. Theá Toân baûo: –Nay coâ haõy tö duy veà nguoàn goác cuûa khoå. Tyø-kheo-ni laïi baïch Phaät: –Thaät khoå, baïch Theá Toân! Thaät khoå, baïch Nhö Lai! Theá Toân baûo: –Coâ quaùn saùt yù nghóa gì maø noùi laø khoå? Tyø-kheo-ni baïch Phaät raèng: –Sinh khoå, giaø khoå, beänh khoå, cheát khoå, saàu bi naõo khoå, oaùn taéng hoäi khoå, aân aùi bieät ly khoå. Toùm laïi maø noùi naêm aám xí thaïnh laø khoå. Baïch Theá Toân, con ñaõ quaùn nghóa naøy nhö vaäy, cho neân baûo laø khoå. Tyø-kheo-ni sau khi tö duy nghóa naøy, lieàn ngay ôû treân choã ngoài ñaït ñöôïc ba ñaït trí19. Luùc aáy, Tyø-kheo-ni baïch Phaät: –Con khoâng theå kham thaáy Theá Toân dieät ñoä. Cuùi xin cho pheùp con dieät ñoä tröôùc. Luùc aáy, Theá Toân im laëng chaáp nhaän. Tyø-kheo-ni lieàn töø choã ngoài ñöùng daäy, ñaûnh leã saùt chaân, ôû tröôùc Phaät, thaân bay leân hö khoâng, laøm möôøi taùm pheùp bieán hoùa, hoaëc ñi, hoaëc ngoài, hoaëc kinh haønh, thaân phaùt ra khoùi löûa, voït leân haï xuoáng töï do khoâng coù gì trôû ngaïi, hoaëc phun ra nöôùc löûa ñaày khaép hö khoâng. Sau khi bieán hoùa ñuû caùch nhö vaäy roài, lieàn ôû trong Nieát-baøn giôùi voâ dö maø dieät ñoä. Ngay luùc baø dieät ñoä, taùm vaïn Thieân töû ñöôïc maét phaùp thanh tònh. Baáy giôø, Theá Toân baûo caùc Tyø-kheo: –Trong caùc Thanh vaên cuûa Ta, Tyø-kheo-ni coù trí tueä nhanh nhaïy ñöùng ñaàu chính laø Tyø-kheo-ni Quaân-traø-la.20 Luùc aáy, Theá Toân baûo A-nan: –OÂng ñeán giöõa song thoï traûi choã naèm cho Nhö Lai. Ñaùp: –Thöa vaâng, Theá Toân! Theo lôøi Phaät daïy, A-nan ñeán giöõa song thoï, traûi toøa cho Nhö Lai, roài trôû veà choã Theá Toân, ñaûnh leã saùt chaân, baïch Theá Toân: –Con ñaõ traûi toøa xong, ñaàu veà höôùng

Baéc. Cuùi xin Theá Toân bieát thôøi. Theá Toân lieàn ñeán giöõa Song thoï, vaøo choã ñaõ traûi toøa saün. Toân giaû A-nan baïch Theá Toân: –Vì coù nhaân duyeân Nhö Lai baûo traûi choã naèm xoay ñaàu veà höôùng Baéc? Phaät baûo A-nan: –Sau khi ta dieät ñoä, Phaät phaùp seõ ôû Baéc Thieân-truùc. Vì nhaân duyeân naøy neân khieán traûi toøa höôùng Baéc.

Tam ñaït trí , töùc ba minh. 19.

20. Cf. A. i. 25: Khippaøbhióóaønaö yadidaö bhaddaø kuïiñalakesaø, ñeä nhaát thaéng trí nhaïy beùn laø Bhaddaø Kuòñalakesaø.

Luùc aáy, Theá Toân phaân bieät21 ba y. A-nan baïch Phaät: –Vì sao hoâm nay Nhö Lai phaân bieät ba y? Phaät baûo A-nan: –Ta vì ñaøn-vieät thí chuû trong ñôøi töông lai neân phaân bieät y naøy. Vì muoán cho nhöõng ngöôøi kia höôûng phöôùc naøy neân ta phaân bieät y nhö vaäy. Baáy giôø, trong choác laùt, töø mieäng Theá Toân phaùt ra aùnh saùng naêm maøu, chieáu khaép moïi nôi. Luùc aáy, A-nan laïi baïch Phaät: –Vì nhaân duyeân gì hoâm nay töø mieäng cuûa Nhö Lai phaùt ra aùnh saùng naêm maøu? Theá Toân baûo: –Vöøa roài, Ta nghó nhö vaày: “Khi chöa thaønh ñaïo, ôû trong ñòa nguïc laâu daøi, nuoát hoøn saét noùng, hoaëc aên caây coû ñeå nuoâi thaân töù ñaïi; hoaëc laøm la, löøa, laïc ñaø, voi, ngöïa, heo, deâ, hoaëc laøm ngaï quyû nuoâi boán ñaïi; hoaëc sinh laøm thaân ngöôøi,22 mang hình chòu naïn thoï thai, hoaëc höôûng phöôùc trôøi aên cam loà töï nhieân Nay Ta ñaõ thaønh Nhö Lai, duøng caên löïc ngoä ñaïo maø thaønh thaân Nhö Lai. Vì nhaân duyeân naøy neân mieäng phaùt ra aùnh saùng naêm maøu. Moät laùt sau, töø mieäng Nhö Lai laïi phaùt ra aùnh saùng vi dieäu hôn aùnh saùng tröôùc. Luùc aáy, A-nan baïch Theá Toân: –Vì nhaân duyeân gì Nhö Lai laïi phaùt ra aùnh saùng hôn aùnh saùng tröôùc? Theá Toân baûo: –Vöøa roài Ta töï nghó: “Chö Phaät Theá Toân trong quaù khöù khi dieät ñoä thì phaùp ñeå laïi khoâng toàn taïi laâu daøi treân ñôøi.” Ta suy nghó laïi: “Duøng phöông tieän naøo ñeå phaùp cuûa ta toàn taïi laâu daøi ôû ñôøi?” Thaân Nhö Lai laø thaân Kim cang, yù muoán nghieàn naùt thaân naøy nhö haït caûi cho löu boá treân theá gian, khieán nhöõng ñaøn-vieät coù loøng tin ñôøi töông lai, tuy khoâng thaáy hình töôïng Nhö Lai, nhöng choïn laáy ñoù cuùng döôøng, nhôø duyeân phöôùc laønh naøy seõ sinh vaøo nhaø boán giai caáp, nhaø Töù Thieân vöông, trôøi Tam thaäp tam, trôøi Heâ, trôøi Ñaâu-thuaät, trôøi Hoùa töï taïi, trôøi Tha hoùa töï taïi. Nhôø phöôùc laønh naøy maø sinh vaøo coõi Duïc, coõi Saéc, coõi Voâ saéc, hoaëc laïi ñaéc ñaïo Tu-ñaø-hoaøn, Tö-ñaø-haøm, A-na-haøm, A-la-haùn, Bích-chi-phaät hoaëc thaønh Phaät ñaïo. Vì nhaân duyeân naøy neân phaùt ra aùnh saùng naøy nhö vaäy. Luùc aáy, Theá Toân töï thaân gaáp Taêng-giaø-leâ thaønh boán lôùp, naèm nghieâng qua hoâng phaûi, hai baøn chaân choàng leân nhau. Luùc aáy, Toân giaû A-nan thöông khoùc rôi nöôùc maét, khoâng theå töï kieàm cheá, laïi töï traùch mình chöa ñöôïc thaønh ñaïo, coøn bò keát söû troùi buoäc, maø nay Theá Toân ñaõ boû mình dieät ñoä, seõ nöông töïa vaøo ai? Luùc aáy, Theá Toân bieát nhöng vaãn hoûi caùc Tyø-kheo: –Tyø-kheo A-nan ñang ôû ñaâu? Caùc Tyø-kheo ñaùp: –Tyø-kheo A-nan ñang ôû sau giöôøng Nhö Lai, buoàn khoùc rôi leä, khoâng theå töï kieàm cheá, laïi töï traùch ñaõ khoâng thaønh ñaïo, laïi

chöa döùt saïch keát söû, maø nay Theá Toân ñaõ boû mình Nieát-baøn. Luùc aáy, Theá Toân baûo A-nan: –Thoâi! Thoâi! A-nan, chôù coù saàu öu. Phaøm vaät ôû ñôøi ñaùng phaûi tan raõ, muoán cho

Phaân bieät, töø dòch khaùc cuûa taùc tònh . Paøli: Kappakata; Vin. iv. 286: Samaòacìvaraö naøma 21.

kappakatena vuccati, y cuûa sa-moân laø y ñaõ ñöôïc taùc tònh (phaân bieät). Y môùi cuûa Tyø-kheo tröôùc khi duøng caàn ñöôïc hôïp phaùp hoùa (xaùc nhaän sôû höõu hôïp phaùp) baèng caùch chaám moät ñieåm ôû goùc (ñieåm tònh , Paøli: Kappabindu). Cf. Töù Phaàn 16 (tr. 676c14.); Luaät Caên Baûn 16 (T23n1442, tr. 711a28). 22. Cuïm töø naøy soùt trong ñeå baûn. Ñaây y theo baûn TNM theâm vaøo.

khoâng bieán ñoåi thì vieäc naøy khoâng ñuùng, caàn noã löïc tinh taán nhôù tu taäp chaùnh phaùp, nhö vaäy khoâng bao laâu cuõng seõ heát goác khoå, thaønh haïnh voâ laäu. Thôøi quaù khöù, caùc Nhö Lai Chaùnh Ñaúng Chaùnh Giaùc23 cuõng coù thò giaû nhö vaäy. Giaû söû haèng sa chö Phaät trong töông lai cuõng seõ coù thò giaû nhö Tyø-kheo A-nan. Chuyeån luaân thaùnh vöông coù boán phaùp chöa töøng coù. Sao goïi laø boán? ÔÛ ñaây, khi Chuyeån luaân thaùnh vöông ñi ra khoûi nöôùc, nhaân daân thaáy khoâng moät ai khoâng vui veû. Baáy giôø, Chuyeån luaân thaùnh vöông coù daïy ñieàu gì thì nhöõng ai nghe khoâng moät ai khoâng vui möøng, nghe nhöõng lôøi daïy naøy khoâng bieát chaùn. Baáy giôø, Chuyeån luaân thaùnh vöông im laëng. Giaû söû ngöôøi daân thaáy vua im laëng thì cuõng laïi hoan hyû. Naøy Tyø-kheo, ñoù goïi laø boán Phaùp chöa töøng coù cuûa Chuyeån luaân thaùnh vöông. Tyø-kheo neân bieát! Hoâm nay, A-nan cuõng coù boán phaùp chöa töøng coù. Sao goïi laø boán? Giaû söû Tyø-kheo A-nan im laëng ñeán giöõa ñaïi chuùng thì neáu coù ai thaáy, khoâng ai khoâng vui veû. Giaû söû Tyø-kheo A-nan coù noùi ñieàu gì thì ai nghe nhöõng lôøi naøy cuõng ñeàu vui veû. Giaû söû A-nan im laëng thì cuõng nhö vaäy. Neáu Tyø-kheo A-nan ñi vaøo trong boán chuùng nhö Saùt-lôïi, Baø-la-moân, quoác vöông, cö só thì hoï ñeàu vui veû, sinh loøng cung kính, nhìn maø khoâng bieát chaùn. Giaû söû Tyø-kheo A-nan coù noùi nhöõng ñieàu gì thì ngöôøi nghe daïy phaùp cuõng nghe khoâng bieát chaùn. Naøy caùc Tyø-kheo, ñoù goïi laø boán phaùp chöa töøng coù cuûa Tyø-kheo A-nan. Luùc aáy, A-nan baïch Theá Toân: –Phaûi laøm sao cuøng ngöôøi nöõ tuøng söï? Maø nay, ñeán giôø Tyø-kheo phaûi ñaép y, mang baùt, khaát thöïc moïi nhaø ñeå taïo phöôùc cho chuùng sinh. Phaät baûo A-nan: –Chôù coù gaëp nhau; neáu coù gaëp nhau thì chôù coù noùi chuyeän; neáu noùi chuyeän thì phaûi chuyeân taâm yù. Luùc aáy, Theá Toân lieàn noùi keä naøy: Chôù giao du ngöôøi nöõ Cuõng chôù coù noùi chuyeän Ai coù theå xa lìa Thì traùnh ñöôïc taùm naïn.

23. Ñeå baûn: Ña-taùt a-kieät a-la a-tam-da-tam-phaät.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.